

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Joanny Skrok

pt. *Rola konfliktu lojalności z rodzicami w trakcie rozvodu i separacji a zdrowie psychiczne młodzieży. Implikacje psychopedagogicznej pomocy młodzieży. Warszawa 2026*

przygotowanej pod naukowym kierunkiem Prof. dr hab. Janusza Surzykiewicza

oraz promotora pomocniczego dr Kamila Kurackiego

1. Oryginalność oraz aktualność i społeczne znaczenie rozprawy

Pani mgr Joanna Skrok przedstawiła rozprawę doktorską na temat, który jest ze wszech miar aktualny oraz ważny społecznie i pedagogicznie. Problematyka pracy jest bowiem związana ze zjawiskami zarówno powszechnymi, jak i szczególnie istotnymi z punktu widzenia rozwoju dzieci i młodzieży, tj. rozwodami oraz towarzyszącymi im problemami emocjonalnymi doświadczanymi przez dzieci i młodzież w ich kontekście, odbijającymi się na zdrowiu psychicznym młodych osób. Oba zjawiska charakteryzują się w naszym społeczeństwie narastaniem; liczba rozwodów z różną dynamiką jednak stale rośnie, a pogarszająca się kondycja psychiczna młodego pokolenia jest już wyraźnie ukazywana w raportach i badaniach naukowych. Autorka wybrała więc jako pole swoich badań empirycznych obszar tematyczny niezwykle aktualny oraz społecznie istotny, gdyż dotyczący rzeczywiście występujących i dotkliwych społecznie oraz indywidualnie zjawisk. Jednocześnie, podjęty w rozprawie temat wymaga wielokierunkowych eksploracji naukowych w celu formułowania trafnych działań na rzecz poprawy warunków rozwoju młodzieży. Ulokowanie zainteresowań badawczych Autorki w temacie konfliktu lojalności doświadczanego często przez dzieci i młodzież w sytuacji rozwodzących się rodziców, uważam za bardzo wartościowy i oryginalny pomysł. Niekorzystna rozwojowo negatywna sytuacja emocjonalna młodych osób w kontekście często stawiania ich w sytuacji konieczności „dokonania wyboru” pomiędzy rozstającymi się rodzicami jest bowiem szczególnie trudna i najczęściej, czego zresztą Autorka dowodzi w swojej rozprawie, negatywnie odbija się na ich psychicznej kondycji prowadząc do pojawienia się poważnych problemów w zdrowiu psychicznym, w tym depresji, oraz znacznego obniżenia subiektywnego

dobrostanu. Badaczka już w swych założeniach, opartych na gruntownej analizie dyskursu naukowego, ale także na własnej praktyce psychopedagogicznej, wyraźnie lokuje konflikt lojalnościowy jako szczególnie destruktywne doświadczenie dla młodych ludzi które, zakorzenione samo w sobie w negatywnych wzorach komunikacji rodzinnej, zakłóca procesy rozwojowe poznawcze, społeczno-moralne i emocjonalne oraz zdolność do konstruktywnego radzenia sobie z i tak trudnymi wyzwaniami rozwojowymi osób w okresie adolescencji.

Autorka podchodzi do tej problematyki, jako badaczka z wyraźnym pedagogicznym profilem tożsamościowy, jasno stawiając sobie za cel poza diagnozą i wnikliwym zweryfikowaniem hipotez na temat związku między obu obszarami i ustaleniem mechanizmów wpływu konfliktu lojalności na zdrowie psychiczne młodzieży, także osiągnięcie takich rezultatów które umożliwią wyprowadzenie rekomendacji co do kierunków i charakteru działań wspierających młodych ludzi w przedmiotowej sytuacji życiowej, działań które mogą być implementowane w środowiska funkcjonowania i wsparcia młodzieży (szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz także w praktyce sądów rodzinnych. Dowodzi zresztą przy tym potrzeby takich działań mając swoje praktyczne doświadczenie i ogląd sytuacji rzeczywistości w zakresie wsparcia młodzieży znajdującej się w takich sytuacjach. Po analizie całości rozprawy, stwierdzam, że Autorka osiągnęła swój cel i to z ogromnym powodzeniem. Co ukazuję ją jako konsekwentną i zdeterminowaną badaczkę- pedagogożkę.

Uważam, iż zarówno pod względem naukowym, jak i potrzeb społecznych rozprawa stanowi oryginalną i ważną oraz niezwykle użyteczną praktycznie propozycję wychodzącą naprzeciw rzeczywistym potrzebom. Sama Kandydatka trafnie zresztą uzasadnia te walory swojej rozprawy, wykazując brak adekwatnych badań w tym względzie. Dotychczasowe badania dotyczyły bowiem raczej pojedynczych aspektów funkcjonowania młodzieży w sytuacji rozvodu rodziców oraz nie uwzględniano w badaniach złożonych mechanizmów psychicznych i kompleksowości kategorii zdrowia psychicznego na tle doświadczania konfliktu lojalności, a nade wszystko mediującego wpływu kontekstu, jakim jest klimat rodziny. A takie właśnie holistyczne podejście proponuje w swojej rozprawie Autorka, jako eksplorację trzech kluczowych zmiennych: konfliktu lojalności, parametrów zdrowia psychicznego oraz klimatu rodzinnego jako zmiennej pośredniczącej. Dodatkowo w swoją perspektywę badawczą Autorka wprowadza analizy ze względu na płeć rodzica, czyli analizuje konflikt lojalności i pośredniczenie klimatu rodzinnego oddzielnie dla matek i ojców. Analizuje też wpływ zmiennych jak płeć w kontekście osób badanych tj. młodzieży. Uważam, że na tle istniejącego

dyskursu naukowego, problematyka badań podjętych przez autorkę i zastosowane podejście badawcze oraz w efekcie uzyskane rezultaty, należy uznać za zdecydowanie oryginalne.

2. Warstwa teoretyczna rozprawy

Założenia teoretyczne przedstawione w rozprawie mają rozbudowany charakter. Autorka przedstawia wyniki analizy dyskursu naukowego dotyczącego trzech głównych kategorii: Konflikty lojalności wobec rodziców, zdrowia psychicznego młodzieży oraz klimatu rodzinnego. Całość tych prezentacji o teoretycznym charakterze zajmuje ponad 230 stron. W ramach każdej z trzech kategorii przedstawiono, w oparciu o dyskurs badawczy oraz stanowiska teoretyczne wiele szczegółowych aspektów, są one trafnie dobrane i uzasadnione, mając istotny związek z tematem pracy oraz będąc tłem konceptualizacji badań i ich zakresu (problematyki), a także – co widoczne jest w analizie wyników – kontekstem odnoszenia do nich własnych wyników badań. Zakres podnoszonych kwestii oraz źródła w oparciu o które Autorka komentuje poszczególne zagadnienia, dowodzą jej bardzo dobrego rozeznania przedmiotowych dyskursów [w ramach trzech kategorii tematycznych rozprawy].

Patrząc na swobodę z jaką Autorka prowadzi narrację i trafne odwoływanie się do uzasadnionych badań naukowych, śmiało można wyróżnić jej nietuzinkową wiedzę w zakresie przedmiotu badań. Co więcej, styl prezentacji poszczególnych zagadnień jest dojrzały pod względem analityczno-syntezyującym, w którym wyraźnie widoczna jest krytyczna postawa badawcza autorki. W tej części rozprawy niewiele fragmentów ma charakter replikacyjny, zdecydowanie dominuje tu autorska interpretacja istniejącego dyskursu.

Należy też zwrócić uwagę na niezwykle bogate źródła, na których oparta została analiza teoretyczna i przegląd badań, w tym bardzo liczne pozycje międzynarodowe. Wykorzystano głównie źródła aktualne oraz klasyczne dla określonych dyskursów przedmiotowych. Jakość przedstawionej analizy teoretycznej oraz sposób jej zaprezentowania należy pochwalić, a wraz z pozytywną oceną eksperckości Kandydatki co do poszczególnych obszarów tematycznych, wypada mi stwierdzić spełnienie ustawowego kryterium posiadania odpowiedniej wiedzy w zakresie podjętego tematu, na bardzo wysokim poziomie.

3. Metodologia rozprawy oraz opis metodologiczny

Metodologia badań przedstawianych w pracy opisana została w rozdziale 4. Autorka zgodnie z przyjętymi standardami takiego opisu w usystematyzowany sposób odnosi się do kategorii takich, jak: cel i przedmiot badań, problemy i hipotezy badawcze, zmienne, dobór próby oraz przebieg badań. Ponadto, w rozdziale tym eksponuje opis narzędzi badawczych oraz metody

analizy danych. Dodatkowo, co należy podkreślić i docenić, wyjaśnia zastosowane modele badawcze: podstawowy oraz szczegółowe. W mojej ocenie, jakkolwiek rozdział ten jest obszerny – liczy ponad 40 stron (s. 237-280), to jednak charakteryzuje się dużą rzeczowością przekazu oraz wysokim stopniem skonkretyzowania informacji o założeniach badań własnych oraz ich realizacji. Te przymioty ma m.in. ukazanie celu badań (s. 237-238), jako określenie związku między konfliktem lojalności a zdrowiem psychicznym młodzieży „na tle” zmiennej pośredniczącej jaką jest klimat rodzinny oraz wpływu innych czynników różnicujących, które zostały trafnie wytypowane (płeć, wiek oraz struktura rodziny). Zgodnie z pedagogicznym duchem rozprawy, cel zoperacjonalizowano w kilka rodzajów: cele poznawcze – ustalające związki i wpływy oraz cel aplikacyjny ukierunkowany na efekt prakseologiczny badań (rekomendacje psychopedagogiczne). Wydaje mi się, że z powodzeniem Autorka mogła też w zakres celów aplikacyjnych (rozumianych jako efekty poczynąń badawczych) wpisać również wyraźnie opracowanie konkretnego programu profilaktyczno-interwencyjnego oraz skonstruowanie i standaryzację narzędzia diagnostycznego do oceny konfliktu lojalności. Doceniam także, jak dla pełności i klarowności opisu metodologicznego przedstawiono rzeczową operacjonalizację dla badań kategorii głównej – konflikt lojalności, eksponując jego trójwymiarowość (s. 239). Problem badawczy oraz jego operacjonalizacja zostały poprawnie oraz trafnie sformułowane, w tym należy też zwrócić uwagę na wartościowe odnoszenie się w sprawie każdego z problemów szczegółowych do dokonanego przeglądu literatury i formułowanie uzasadnienia postawienia własnego pytania badawczego. Jedynie w celu udoskonalenia sposobu sformułowania, mogłabym dyskutować z Autorką na temat formuły zapytania w p. 3, 4,5,6, pod kątem spójności z p. 1 i 2. co do sposobu zadawania pytania. Wydaje mi się bowiem, że nieco szersze pole eksploracji otwiera zapytywanie o: „Jaką rolę...”, „Jakie są różnice...”, „Jak...wpływa” oraz „Jak różnicują....” niż pytania typu „czy...?”, które trafnie zresztą zastosowano w pyt.1 i 2. Podobnie jak w sytuacji pytań badawczych, doceniam, poza prawidłowym sformułowaniem przedstawionych hipotez, także ich precyzyjne uzasadnianie empiryczne odwołujące się do przeglądu badań, jakiego dokonała Autorka. To bardzo dobry i funkcjonalny zabieg wykazujący przedmiotowość realizacji i analizy badań w określonych kierunkach. Nieco jednak zdziwił mnie brak relewancji /odpowiedniości 1:1/ hipotez do sformułowanych wcześniej problemów badawczych (r. 4.2.1.) i uważam, że nieco zakłóca to precyzyjność wykładu na temat założeń badawczych. Polemizowałabym więc z brakiem

hipotez co do pytań 5 i 6, ponieważ w rzeczywistości mają one – moim zdaniem – charakter korelacyjny.

W kolejnym fragmencie rozdziału metodologicznego Autorka jasno wykląda założenia swojego teoretyczno-badawczego modelu w odniesieniu do koncepcji tzw. ekologicznej /ekosystemowej/ i trafnie uzasadnia to intencjami badawczymi nie tylko diagnostycznymi, ale także prakseologicznymi zamierzeniami /intencjami/ swych badań. Stanowi to świetny punkt wyjścia do prezentacji w rozprawie zmiennych badawczych (s. 246-249). Co do tego fragmentu, także chciałabym pogratulować Autorce rzeczowości oraz jasności wyłożenia i określenia zmiennych, które ją interesowały w badaniach. Jedynie w celu udoskonalenia narracji, sugerowałabym aby w opisie zmiennych niezależnych, w wyliczaniu tychże zaczynać od określenia zmiennej a nie narzędzia które w badaniach ustalało jej poziom (s. 247 i 248).

Dobór próby i opis przebiegu badania (s. 250-259) jest właściwy i czytelnie ukazuje ich realizację. Czytelnik ma jasność jakie kryteria rządziły doбором uczestników oraz w jaki sposób badania zrealizowano (rekrutacja i dotarcie do uczestników).

Szczególnie doceniam przedstawienie w opisie informacji na temat etycznych aspektów badania, w tym zaprezentowanie treści instrukcji dla młodzieży, rodziców oraz osób przeprowadzających badanie, oraz doceniam przedstawienie innych aspektów etycznych: odpowiedzialność badaczki za emocje uczestników, elementy badawcze „przyjazne” młodzieży oraz wpływ udziału w badaniach na ich uczestników. Należy pogratulować Autorce zwrócenia uwagi na te kwestie i wyeksponowania ich w opisie metodologicznym, zgodnie z aktualnymi oczekiwaniami co do prowadzenia i opisu badań w naukach społecznych. Opis wykorzystanych narzędzi badawczych (s. 259-268) także oceniam pozytywnie, jako rzeczowy, uporządkowany i wystarczająco szczegółowy, w szczególności pochwalić należy opis narzędzia autorskiego skonstruowanego na użytek prezentowanych w rozprawie badań [Kwestionariusz Lojalności Młodzieży w Rodzinie....], które jednocześnie w wyniku tychże badań zostało odpowiednio zwalidowane i stanowi w efekcie cenny rezultat prakseologiczny rozprawy – ofertę narzędzia diagnostycznego pt. *Profil Młodzieżowy: Diagnoza Zdrowia Psychicznego, Konflikty Lojalności i Klimatu Rodzinnego*, przeznaczonego dla kompleksowej oceny doświadczania przez młodzież konfliktu lojalności w rodzinie. Odnosząc się do przedstawionych narzędzi badawczych wykorzystanych w badaniach, doceniam oprócz trafnego dobrania narzędzi standaryzowanych, również dobrą i trafnie poprowadzoną

adaptację autorską [dla polskich warunków] jednego z nich (BSQ), co dowodzi dobrych umiejętności Autorki także w tym względzie.

Cennym elementem opisu metodologicznego jest ukazanie i wyjaśnienie modeli badawczych (podstawowy i szczegółowe) (269-280), jakie następnie wykorzystano w analizie. Cenne w tym opisie szczególnie w zakresie wyjaśnienia modeli badawczych jest posłużenie się funkcjonalnymi schematami. W tym fragmencie, Autorce udało się w czytelny więc sposób zaprezentować skomplikowany układ zmiennych i zależności jakie poddano badaniu. Za to należy Jej się pochwalać. Zauważyłam jednak drobne niedoskonałości – tj. nieco mało trafne tytuły owych modeli np. „Depresja w grupie ojców....” które myląc wskazują na to, iż ta zmienna (kategoria) była analizowana u ojców. Ta sama uwaga dotyczy modeli analizy zmiennych z perspektywy relacji z matką (4.6.4).

Ostatni fragment rozdziału metodologicznego syntetycznie prezentuje zastosowane rodzaje analizy (s. 277-280). Ten fragment oceniam pozytywnie jako wystarczająco informacyjny oraz rzeczowy i komunikatywny.

Podsumowując ocenę wymiaru metodologicznego rozprawy, stwierdzam, iż rozprawa oparta została o prawidłowo sformułowane założenia badawcze, trafne wobec podjętego tematu, spójne względem siebie oraz oryginalne i wartościowe pod względem potencjalności wykreowania nowej wiedzy. Jednocześnie, oceniam, iż do założeń tych dobrano właściwe procedury metodologiczne - metodyczne oraz rodzaje analiz, a zebranie danych oparto na wartościowych i trafnych narzędziach diagnostycznych. Rzetelność wyników i trafność wniosków z poprowadzonych analiz oparta została słusznie o formułę grupy kontrolnej.

Warstwa metodologiczna pracy i sposób jej opisu świadczą moim zdaniem o już wysokiej dojrzałości badawczej oraz metodologicznej wiedzy Kandydatki.

4. Analiza danych, wnioskowanie i efekty badań

Wyniki badań oraz ich interpretacja ukazane zostały w Rozdziale 5. Przyznam, że patrząc na założenia badawcze oraz liczbę zmiennych i typy korelacji, których sprawdzenie było zamiarem Badaczki, z obawą zaglądałam do dalszych części rozprawy ukazujących wyniki badań, oczekując rozwlekłych prezentacji rezultatów analiz statystycznych weryfikujących hipotezy, jakie Autorka sformułowała. Pozytywnie jednak zaskoczyły mnie rzeczowe i skrótowe prezentacje wskaźników statystycznych w ograniczonych co do liczby tabelach, a następnie klarowne i komunikatywne ich omówienie we fragmencie „Analiza korelacji....”(5.1.4.) oraz „Analiza regresji” (5.1.6). Autorka w bardzo rzeczowy sposób owe korelacje omawia,

prezentując tym samym dość czytelnie wyniki swych badań, jako ustalenia - tezy wynikające z jej badań. Jedyne uwagi krytyczne jakie chcę sformułować wobec fragmentów ukazujących wyniki badań oraz ich interpretacje, dotyczą ponownie dość nieszczęśliwej narracji i tytułowania fragmentów w formule typu: „model regresji dla ojca”, „model dla ojca/ów”, „depresja w grupie ojców”, „dobrostan w grupie ojców”, itp., co może być dla czytelnika mylące w rozumieniu podmiotu badań oraz analizy.

Uważam że w kontekście czytelności i komunikacji wyników badań, bardzo funkcjonalną rolę pełni w rozprawie podrozdział 5.2 „Analiza związków i testowanie hipotez”, w którym poza wyrazistym przekazem wniosków, Autorka odnosi je także do badań międzynarodowych. Ten fragment nie tylko że jest przydatny w sensie eksponowania głównych tez płynących z badań, to także dowodzi dojrzałości badaczki i jej umiejętności lokowania własnych rezultatów na tle innych koncepcji i badań – czyli umiejętności której oczekuje się od kandydatów do stopnia doktora, ale także dowodzi erudycji Autorki i jej odczytania w literaturze przedmiotu – co również jest jednym z głównych kryteriów oceny rozpraw doktorskich. Tę wartość posiada też w wysokim stopniu również fragment 5.5., porównujący badania własne z badaniami międzynarodowymi.

Wysoką funkcjonalność dla komunikacji wyników i wniosków badawczych mają również tabele nr, 39-38, które nie tylko prezentuje główne ustalenia empiryczne, ale nade wszystko informacje istotne z pedagogicznej perspektywy. Takie walory mają też kolejne fragmenty Rozdziału 5 rozprawy, w których komentowanie wniosków z badań własnych na tle odnoszenia ich do innych badań, owocuje wieloma komentarzami o typowo pedagogicznym profilu oraz wyrazistymi rekomendacjami pedagogicznymi, za co należy się Kandydatce uznanie. Co interesujące, Autorka zgodnie z przyjętym założeniami eksponuje przy tym różnice płci – zarówno w prezentowaniu rezultatów, jak i w formułowanych rekomendacjach pedagogicznych.

Bardzo wysoko doceniam także interpretacje i komentarze Autorki zaprezentowane w ostatnich fragmentach analizy wyników (Rozdział 5), w których odnosi się ona do szerszych kontekstów interpretacyjnych: perspektywy ekosystemowej, wpływu pandemii covidowej oraz wpływu technologii cyfrowych. Tak wnikliwe ustosunkowanie się do własnych wyników badań zasługuje na uznanie, a wręcz pochwałę, oraz świadczy o dużej dojrzałości badawczej Autorki.

Za bardzo cenne uważam także wysiłki Autorki co do komentowania wyników badań własnych w kontekście rozwoju pedagogiki oraz podejście krytyczne do uzyskanych rezultatów badawczych. Uważam także, że w świetle ogromu informacji i pedagogicznych wskazań, jakie zawarte zostały w omawianym rozdziale, trafnym zabiegiem jaki zastosowała Autorka jest umieszczenie pedagogicznej tezy podsumowującej (s. 342).

Pedagogicznego charakteru rozprawy dopełnia Rozdział 6. Cenne jest tu przywołanie głównych wniosków z badań własnych z silnym osadzeniem ich, jako podstaw zaprezentowania konkretnej propozycji profilaktycznej wobec przedmiotowego zjawiska (doświadczenia konfliktu lojalności jako negatywnie oddziałującego na zdrowie psychiczne młodzieży) – autorskiego *Programu Trio-Diagnoza*. Jak pisze Kandydatka, programu obejmującego kompleksową diagnozę, wielopoziomowe interwencje oraz rekomendacje systemowe oraz opartego na logice terapeutycznego oddziaływania na cały ekosystem rodzinny. Opis programu, jak też uzasadnianie jego charakteru i elementów, świadczą o bardzo dojrzałej postawie badawczo-pedagogicznej i wysokich umiejętnościach łączenia efektów naukowych z trafnymi propozycjami oddziaływań na praktykę społeczną. W tym charakterze, cennym jest moim zdaniem również fragment, w którym Autorka przedstawia propozycje dotyczące kilku wymiarów reagowania na przedmiotowe zjawisko, tj. wymiar diagnostyczny, interwencyjny oraz systemowy, a wręcz formułuje role poszczególnych instytucji. Przyznam, że w moim doświadczeniu recenzenckim rozpraw doktorskich, spotykam się pierwszy raz z tak znakomicie opracowanymi rekomendacjami pedagogicznymi, trafnymi i zasadnymi w świetle wyników badań, wielopoziomowymi i wielokierunkowymi a jednocześnie skonkretyzowanymi oraz funkcjonalnymi z perspektywy polityk, środowisk, instytucji i osób potencjalnie wdrażających. Nie jest to przy tym bynajmniej ogólnikowa narracja, jaką często spotyka się w kwestii ukazania prakseologicznego wymiaru rozpraw pedagogicznych, ale rzeczowe nominowanie określonych kierunków oraz konkretnych działań na tle głównych wniosków i własnej refleksji badawczej. Dodatkowo mogę podkreślić, iż wysoki poziom naukowy i walory prakseologiczne tej części potęguje rzeczowy i uporządkowany sposób ich prezentacji - np. prezentacja Programu [6.4], czy prezentacja wskazań dla rodziców i specjalistów [6.6]. Można zauważyć, iż w niektórych fragmentach ma ona charakter wręcz metodycznie szczegółowy. Widać w tej części rozprawy duże doświadczenie Badaczki jako praktyczki wsparcia i pomocy psychopedagogicznej. Wysoka wartość praktyczna tych wskazań, choć nie tylko ona, wyraźnie rekomenduje, aby

rozprawa w spopularyzowanej(!) formie została opublikowana i upowszechniona w kręgach decydenckich oraz środowiskach „wykonawczych”.

Dodam także, iż w omawianym rozdziale 6 zwracają także uwagę bardzo dobre fragmenty charakteryzujące naukowe efekty badań, tj. opisujące konsekwencji naukowe uzyskanych rezultatów dla rozwoju dyskursu pedagogicznego, w szczególności pedagogiki społecznej. Także w tym wypadku, narracja charakteryzująca wkład badań jest skonkretyzowana i uporządkowana. Autorka świetnie sama dowodzi tu oraz w rozdziale 7, iż jej rozprawa i badania nad konfliktem lojalności wnoszą nową wiedzę do pedagogiki jako dyscypliny naukowej oraz refleksji nad praktyką. *Nota bene*, Autorka dowodzi tu też bardzo dobrego rozeznania się w aktualnym dyskursie naukowym pedagogiki (!). Wykazuje ponadto dużą dojrzałość badawczą komentując ograniczenia swych badań oraz potrzeby eksploracji dalszych aspektów tematu [7.3]. Doceniam bardzo formę i treść tej zamykającej rozprawę części.

Podsumowując bardzo wysoką ocenę empiryczny wymiar rozprawy oraz chcę jednocześnie podkreślić spójność całości pracy, to jest jej teoretycznych podstaw, przeglądu przedmiotowego dyskursu oraz rezultatów poznawczych (naukowych) i praktycznych zrealizowanych empirycznych eksploracji. W szczególności widoczne jest to w rozdziałach zawierających omówienie wyników badań oraz ich pedagogicznych konsekwencji, w których Autorka konsekwentnie odnosi się do przyjętych ram teoretycznych (teorii przywiązania, rezyliencji oraz ekosystemowej, ...).

5. Warstwa formalna rozprawy

Rozprawę charakteryzuje prawidłowy układ poszczególnych części, logiczny podział treści w poszczególne fragmenty, które w większości są trafnie tytułowane, tak samo jak tytuły ekspozycji uzyskanych wyników (tabel). Język pracy ma charakter naukowy, komunikatywny, poprawny stylistycznie i gramatycznie. Błędy literowe są nieliczne. Inne elementy formalne: system odsyłaczy i przypisów oraz bibliografia i spis rzeczy, spis tabel nie budzą zastrzeżeń. W aneksie przedstawiono narzędzia autorskie i autorsko adaptowane oraz materiały metodyczne dla wdrażania propozycji praktycznych, co należy docenić jak wartościową inicjatywę Autorki.

6. Wniosek

W wyniku lektury rozprawy oraz analizy jej warstwy teoretycznej, metodologicznej oraz wyników badań i ich efektów, z całą mocą stwierdzam, że rozprawa Pani mgr Joanny Skrok pt. *Rola konfliktu lojalności z rodzicami w trakcie rozvodu i separacji a zdrowie psychiczne młodzieży. Implikacje psychopedagogicznej pomocy młodzieży*, spełnia na wysokim poziomie oczekiwania i standardy rozpraw doktorskich osadzonych w dyscyplinie pedagogika, dowodząc w pełni satysfakcjonujących, a wręcz wyróżniających umiejętności naukowo-badawczych Autorki oraz jej znajomości tematu i przedmiotowej erudycji.

Tym samym stwierdzam, iż rozprawa odpowiada warunkom określonym w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Jednocześnie mając na względzie wysoką wartość wszystkich ocenionych wymiarów rozprawy, **wnoszę o jej wyróżnienie** jako reprezentującą znacznie ponadprzeciętny poziom tego typu prac awansowych.

Katowice, 20 Lipca 2026r.